

УДК: 327:316.422(498)

СТАНОВЛЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ КАФЕДРИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН І ДИПЛОМАТИЧНОЇ СЛУЖБИ

Юрій Присяжнюк*

*Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Університетська 1, м. Львів 79000, Україна, тел. (032) 239-41-32
e-mail: yurprys@meta.ua*

Розглянуто етапи становлення кафедри міжнародних відносин і дипломатичної служби Львівського національного університету імені Івана Франка. Висвітлено нормативні курси та кури вільного вибору студента.

Зазначено, що кафедра міжнародних відносин і дипломатичної служби готує фахівців освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальностей «Міжнародні відносини» (6.030201) і «Міжнародна інформація» (6.030204), які після закінчення бакалаврату дістають диплом «Бакалавр з міжнародних відносин» і «Бакалавр з міжнародної інформації» відповідно; освітнього ступеня «Магістр» спеціальностей «Міжнародні відносини» (8.03020101) і «Міжнародна інформація» (8.03020401) у дипломі яких записано: «Політолог – міжнародник, перекладач», «Інформаційний аналітик – міжнародник, перекладач» відповідно. Розкрито навчальні програми: «Європейське регіональне та місцеве врядування», «Зовнішня політика і національна безпека», «Інформаційний бізнес».

Ключові слова: Кафедра міжнародних відносин і дипломатичної служби.

Кафедра міжнародних відносин і дипломатичної служби є базою з підготовки дипломатів і фахівців для сфери міжнародних відносин. За 25 років діяльності кафедра сформувалася й утвердилася як осередок наукової і виховної роботи. А почалося все після повернення Маркіяна Зиновійовича Мальського з його першого закордонного стажування в університетах м. Лунд і м. Стокгольм Королівства Швеції у 1991 р. У квітні того року, зустрівшись зі мною, він висловив ідею створити кафедру політичної географії на географічному факультеті, де ми разом із ним працювали, і запропонував мені перейти на цю кафедру. Упродовж наступних декількох тижнів він консультувався з колегами, керівництвом факультету та університету, формував склад кафедри. За якийсь час, з'явилась нова ідея – відкрити у Франковому вузі факультет міжнародних відносин і кафедру політичної географії включити до його складу. І хоч ідею одразу підтримав тогочасний ректор професор І. Вакарчук, не всі сприйняли її однозначно. Скептики аргументували свою позицію провінційністю факультету, неконкурентоспроможністю в порівнянні з Інститутом міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Але наполегливість М. Мальського і підтримка ректора І. Вакарчука переважили. Та задекларувати створення факультету просто, а отримати ліцензію на підготовку

---

* Стаття подана в авторській редакції

фахівців з міжнародних відносин у Міністерстві освіти і науки України справа нелегка. До підтримки створення факультету долучилися академічна спільнота та інтелігенція міста Львова, депутати різних рівнів, міністерство закордонних справ на чолі з першим міністром А. Зленком. І вже у вересні 1992 р. на факультеті розпочалося навчання, яке забезпечували кафедри Кафедра міжнародних відносин і дипломатичної служби політичної географії та переведена за наказом ректора з юридичного факультету кафедра міжнародного права. Студенти на факультеті навчалися за двома спеціальностями: міжнародні відносини та міжнародні економічні відносини. Спеціальність «міжнародні відносини» на той час мала спеціалізацію «міжнародне право» і «країнознавство». У 1994 р. постала потреба створити кафедру міжнародних економічних відносин. Внаслідок поділу кафедра політичної географії трансформувалася у кафедру міжнародних відносин та країнознавства. Минали роки, Українська держава висувала нові вимоги до підготовки фахівців. На одному із засідань ученої ради факультету декан факультету звернув увагу присутніх на те, що у переліку спеціальностей напряму міжнародні відносини є спеціальність «Країнознавство», яку варта було б відкрити на факультеті. Укласти концепцію підготовки спеціалістів спеціальності «Країнознавство» було доручено доценту І. Зіньку, на факультеті з'явилася ще одна спеціальність – «Країнознавство». У 2002 р. після виокремлення кафедри країнознавства і міжнародного туризму у самостійний підрозділ факультету для забезпечення підготовки спеціалістів спеціальності «Країнознавство». кафедра отримала свою теперішню назву.

Початково на кафедрі було 5 викладачів, сьогодні їх 27. Значною мірою науково-педагогічний склад кафедри поповнився за рахунок випускників факультету міжнародних відносин Львівського національного університету імені Івана Франка. Викладачі кафедри захистили 3 докторські (професор Маркіян Мальський, професор Богдан Гудь, професор Юрій Присяжнюк) та 15 кандидатських дисертацій. Сьогодні на кафедрі працюють 3 доктори наук, 20 доцентів та 4 асистенти, які забезпечують підготовку висококваліфікованих фахівців у галузі міжнародних відносин. Колектив кафедри разом з колегами з інших підрозділів факультету творять унікальну львівську наукову школу міжнародних відносин, яка формувалась протягом останніх 25 років. Відповідно до вимог часу на кафедрі запроваджено навчальні програми: «Європейське регіональне та місцеве врядування», спрямована на глибше вивчення окремих аспектів європейських інтеграційних процесів. Вона покликана забезпечити кращий рівень знань теоретичних засад та ознайомлення з практичними аспектами функціонування місцевого і регіонального рівня врядування у ЄС. Актуальність освітньої програми обумовлена потребою краще збагнути рольову функцію місцевих та регіональних властей у контексті зближення нашої держави з Європейським Союзом та осмислити потенційний вплив ЄС на процес децентралізації в Україні. Метою програми є підготувати належне кадрове забезпечення для успішної участі місцевих та регіональних властей у розбудові відносин між Україною та ЄС; «Зовнішня політика і

національна безпека», впроваджена з метою підготовки нового покоління політологів-міжнародників. Її доцільність обумовлена необхідністю ретельного аналізу та критичного осмислення низки нових викликів для зміцнення позицій Української держави на міжнародній арені. Освітня програма покликана поглибити та систематизувати знання із сучасної зовнішньополітичної і безпекової проблематики та розвинути необхідні професійні компетентності із врахуванням кращих світових практик;

«Інформаційний бізнес» як нова технологічна база управління у своєму розвиненому вигляді виступає як мережа сполучених між собою каналами зв'язку різноманітних інформаційних структур, які акумулюють та постійно оновлюють інформаційні ресурси різних видів з метою задоволення інформаційних потреб користувачів, а також мають розвинену систему програм, що забезпечує вирішення практично всіх, або, принаймні, більшості завдань економічного і соціального управління..

Колектив кафедри постійно розробляє нові та оновлює чинні курси, які охоплюють найрізноманітніші аспекти сучасних міжнародних відносин і світової політики.

Студенти кафедри мають можливість проходити освітні практики за сприяння Представництва Австрійської Служби Академічних Обмінів (OeAD) у Львові, у таких міжнародних організацій як ООН, ОБСЄ, ОПЕК, Римський клуб, а також низки політичних, економічних та культурно-освітніх закладів Відня (Парламент, Національний банк, Дипломатична академія, Віденський університет та інші).

Науковці кафедри в межах робочого часу досліджують наукову тему «Україна в умовах трансформації глобальної системи міжнародних відносин». Окрім того, працюють за такими темами: «Теорія міжнародних відносин»; «Міжнародні відносини і світова політика»; «Зовнішня політика України»; «Зовнішня політика країн Північної Європи»; «Зовнішня політика країн Північної і Південної Америки»; «Зовнішня політика країн Азії, Африки, Австралії та Океанії»; «Теорія Зовнішньої політики»; «Європейська інтеграція та інтеграційні процеси»; «Регіоналізм в сучасних міжнародних відносинах»; «Посткомуністичні трансформації у Центрально-Східній Європі»; «Етнополітичні проблеми в міжнародних відносинах»; «Міжнародна та європейська безпека»; «Дослідження миру у сучасних міжнародних відносинах»; «Українсько-польські відносини»; «Історія України»; «Історія міжнародних відносин»; «Історія дипломатії»: «Міжнародні конфлікти»; «Математичне моделювання міжнародних конфліктів»; «Міжнародні організації»; «Дипломатичний протокол і етикет»; «Дипломатична і консульська служба»; «Міжнародна інформація»; «Комунікація і пропаганда у міжнародних відносинах»; «Таємна дипломатія і розвідка»; «Проблеми сепаратизму у сучасних міжнародних відносинах».

Кафедра забезпечує навчальний курс “Global Understanding” вперше запроваджений в Україні і реалізований на факультеті міжнародних відносин для студентів різних спеціальностей як експериментальний проект з набуття

унікального досвіду комунікації за допомогою новітніх інформаційних технологій. Метою курсу, започаткованого в рамках міжнародної ініціативи університетів світу “*Global Academic Initiatives*”, є поглиблення знань про суспільні та культурні особливості країн і народів світу та удосконалення навичок з міжнародної комунікації. Курс проводиться у співпраці з Університетом Східної Кароліни (США). Головним компонентом занять є безпосередні дискусії між студентами ЛНУ зі своїми колегами з країн трьох континентів у реальному часі (за допомогою відео-конференції і чату).

За час проведення курсу студенти факультету міжнародних відносин мали змогу познайомитися і поспілкуватися з ровесниками з університетів США, КНР, Чилі та інших країн. Завдяки творчому підходу наших викладачів і викладачів з партнерських університетів спектр завдань для студентів постійно розширюється, вони не лише дізнаються про особливості студентського життя своїх однолітків, їхні погляди на традиції, культуру своїх країн, інтереси та зацікавлення, а й безпосередньо навчаються мистецтву мультинаціонального порозуміння.

На кафедрі вперше у Львівському національному університеті ім. Івана Франка був реалізований академічний модуль Програми ім. Жана Моне Еразмус + «Субнаціональний вимір ЄС».

Кафедра має тісні наукові зв'язки з Варшавським університетом, Вроцлавським університетом, Люблінським університетом Марії Кюрі-Склодовської, Університет імені Адама Міцкевича (м. Познань), Жешівським університетом. В рамках співпраці передбачено публікації наукових статей у вісниках університету, проведення спільних конференцій з питань безпеки. Партнерство в рамках програми Еразмус+, крім університетів Республіки Польща, співпраця налагоджена з Університетом м. Тарту (Естонія), в межах якої зазначено проведення осінньої школи “*Good governance through civil society engagement*”, Університет м. Турку (Республіка Фінляндія) та Уппсальським університетом (м. Уппсала, Королівство Швеція) – партнерство в рамках Програми «Балтійський університет»

Кафедра міжнародних відносин і дипломатичної служби готує фахівців освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальностей «Міжнародні відносини» (6.030201) і «Міжнародна інформація» (6.030204), які після закінчення бакалаврату дістають диплом «Бакалавр з міжнародних відносин» і «Бакалавр з міжнародної інформації» відповідно; освітнього ступеня «Магістр» спеціальностей «Міжнародні відносини» (8.03020101) і «Міжнародна інформація» (8.03020401) у дипломі яких записано: «Політолог – міжнародник, перекладач», «Інформаційний аналітик – міжнародник, перекладач» відповідно.

Викладачі кафедри забезпечують читання курсів:

Нормативні: «Європейський Союз в міжнародних відносинах», «Міжнародні конфлікти», «Зовнішня політика країн Азії і Африки», «Зовнішня політика країн Північної Америки», «Міжнародні відносини та світова політика», «Сучасні теорії міжнародних відносин», «Зв'язки з громадськістю», «Міжнародні організації», «Таємна дипломатія і розвідка в міжнародних

відносинах», «Україна в міжнародних організаціях», «Конфліктологія і теорія переговорів», «Дипломатичний протокол і етикет», «Зовнішня політика країн Латинської Америки», «Зовнішня політика країн СНД», «Європейські інтеграційні процеси», «Переговорний процес у міжнародній практиці», «Основи наукових досліджень», «Теорія міжнародних відносин», «Інформаційно-аналітична діяльність у міжнародних відносинах», «Історія міжнародних відносин», «Зовнішня політика України», «Інформатика», «Актуальні проблеми зовнішньої політики України та міжнародних відносин», «Міжнародна та європейська безпека», «Аналіз та прогнозування зовнішньої політики», «Виборчі технології», «Міжнародні системи та глобальний розвиток», «Актуальні проблеми зовнішньої політики України та міжнародних відносин», «Дипломатична служба і консульські установи України», «Теорії кооперації та інтеграції», «Системний аналіз», «Міжнародне інформаційне право», «Сучасні інформаційні системи та технології», «Аналіз сучасних тенденцій міжнародних відносин», «Аналіз сучасних міжнародних процесів», «Математичне моделювання та прогнозування міжнародних відносин».

Дисципліни вільного вибору студента: «Інституційна система ЄС», «Спільні напрями політики ЄС», «Система державного управління США», «Міжнародні відносини і світова політика», «Європейські регіональні організації», «Історія США і Канади», «Основи європейських інтеграційних процесів», «Класичні теорії міжнародних відносин», «Сучасні теорії міжнародних відносин», «Інформаційні інтелектуальні системи», «Основи національної безпеки», «Історія української дипломатії», «Міжнародні організації у світовій політиці», «Інформаційна діяльність міжнародних організацій», «Порівняльний аналіз політичних систем сучасності», «Моделювання геополітики», «Зовнішня політика держави», «Інформаційна політика держави», «Теорії кооперації і інтеграції», «Інтеграційні процеси у Азії та Африці», «Дипломатична служба і консульські установи України», «Регіональний вимір розширення Європейського Союзу», «Етнологічні проблеми в міжнародних відносинах», «Транснаціональні актори в міжнародних відносинах», «Процеси суспільно-політичної трансформації у Центрально-Східній Європі», «Мультикультуралізм у міжнародних відносинах», «Теорія прийняття зовнішньополітичних рішень», «Багатостороння дипломатія і механізми співробітництва у сучасних міжнародних відносинах», «Регіональний вимір розширення Європейського Союзу», «НАТО в системі трансатлантичної безпеки», «Глобальне порозуміння», «Історія США та Канади», «Теорія прийняття зовнішньополітичних рішень», «Багатостороння дипломатія та механізми регулювання сучасних міжнародних відносин», «Електронна комерція», «Сучасні інформаційні системи та технології», «Зовнішня політика Польщі».

Стаття надійшла до редколегії 10.06.2017

Прийнята до друку 23.06.2017

**ESTABLISHMENT AND FUNCTIONING OF THE DEPARTMENT OF
INTERNATIONAL RELATIONS AND DIPLOMATIC SERVICE****Yuriy Prisyazhniuk**

*Ivan Franko National University of Lviv
vul. Universytetska 1, Lviv 79000, Ukraine, tel. (032) 23 9-41-32
e-mail: yurprys@meta.ua*

The periods of the establishment and development of the Department of International Relations and Diplomatic Service at the Ivan Franko National University of Lviv are considered. The normative courses and the courses of students' free choice are described.

"European Regional and Local Governance" is aimed at deeper exploration of certain aspects of European integration processes. It is intended to provide a better level of knowledge of theoretical foundations and to familiarize with practical aspects of the functioning of local and regional level of governance in the EU. The urgency of the educational program is due to the need to better understand the role of local and regional authorities in the context of the rapprochement of our state with the European Union and to understand the potential impact of the EU on the decentralization process in Ukraine. The goal of the program is to provide adequate staffing for the successful participation of local and regional authorities in building up relations between Ukraine and the EU.

"Foreign Policy and National Security" is introduced in order to prepare a new generation of international political scientists. Its expediency is due to the need for careful analysis and critical reflection on a number of new challenges to strengthen the position of the Ukrainian state in the international arena. The educational program is intended to deepen and systematize knowledge on contemporary foreign policy and security issues and develop the necessary professional competences taking into account the best world practices;

"Information business" as a new technological management base in its advanced form acts as a network of interconnected channels of communication of various information structures that accumulate and constantly update information resources of different types in order to meet the information needs of users, and also have a developed system of programs, which provides for the solution of almost all or at least most of the tasks of economic and social management .

The staff of the department constantly develops and updates current courses covering the most diverse aspects of contemporary international relations and world politics

Key words: Department of International Relations and Diplomatic Service.